

kaan saa paikkaa sivistyssanojen joukossa. Näitä eivät liioin ole eräät teoksessa tavattavat hallitsijain sukunimet: Habsburg, Hohenzollern, Kapetingit j. n. e.; mutta kun ne silti on tahdottu ottaa mukaan, olisi tullut mainita lisäksi useita muitakin samanlaisia ja yhtä tärkeitä, niinkuin Albertinien, Rurikovitshien, Vaasojen ja Wittelsbachien suvut. Niinkuin nämä, kuuluvat myöskin ne kansain nimet, joita teos esittää, mielestäni lähinnä tietosanakirjojen sanastoon, sellaiset kuin kuurilaiset, piktit, skotit, valloolit, vandaalit y. m. m.; mutta jälleen puuttuvat näiden rinnalta useat toiset, esim. alaanit, bolgaarit, bulgaarit, burgundit, flaamit, saksalaiset, saksit, tyyringit, valaakit. Tarkkaa johdonmukaisuutta ei siis ole noudatettu. Ja samaa näkee teoksessa muuallakin, varsinkin sen etymologisissa ja ääntämisoitoituksissa, joissa sitä paitsi tapaa virheitä. Esim. sana *abnormi* olisi lähinnä selitettävä latinan adjektiivillä *abnormis*, eikä sanoilla *ab* ja *norma*, *abbreviatuuri* (*ab* ja *brevis*) sanoilla *abbreviare*, *abalienatsioni* (*abalienare*) sanalla *abalienatio*, *a capriccio* osoitettava äännettäväksi *akkapri'ttšo* (eikä *akapri'tšo*), *Algenib*, josta tämä osoitus puuttuu, äännettäväksi *aldze'nb* j. n. e. Mutta kirjasta saatavaa suurta hyötyä nämä tällaiset epäkohdat häiritsevät kuitenkin vain verrattain vähän.

U. I. L.

**Saksan historiankirjoituksen historiaa.** E. FUETERin arvokkaassa teoksessa »Geschichte der neueren Historiographie» on varsinkin kaksi huomattavaa puutteellisuutta: että se nykyaikaa lähellä olevaa historiankirjoitusta käsittelee varsin suppeasti, ja että se ei lähimainkaan riittävästi osoita sitä yhteyttä, mikä historiankirjoituksella ja ajan yleisellä kehityksellä on keskenään. Juuri tätä aukkoa pyrkii täyttämään GEORG VON BELOW teoksellaan Saksan historiankirjoituksesta vapaussotien ajoista nykypäiviin saakka.<sup>1</sup>

Tuskin kellään Saksan nykyisistä historioitsijoista on niin paljon edellytyksiä tällaisen teoksen kirjoittamiseen kuin v. Belowilla. Jo vuosisadan vaiheen suurissa historianfilosofisissa taisteluissa hän oli mukana eturivissä; laajan arvostelutoimintansa ohella hän on tullut pohtineeksi metodiopillisiä kysymyksiä puolelta jos toiselta-kin, ja itsenäisissä tutkimuksissaan, jotka ovat käsitelleet yhteiskunta-

<sup>1</sup> GEORG VON BELOW, Die deutsche Geschichtschreibung von den Befreiungskriegen bis zu unseren Tagen. Geschichtschreibung und Geschichtsauffassung. Zweite wesentlich erweiterte Auflage. (Handbuch der Mittelalterlichen und Neueren Geschichte, Abteilung I). München und Berlin 1924. R. Oldenbourg. Siv. XVI, 207.

ja taloushistorian keskeisimpiä kysymyksiä, hän on hyvinkin yksityiskohtaisesti joutunut selvittämään, miten aikaisemmat käsitykset usein kuvastavat uskollisesti aikansa henkisiä ja valtiollisia virtauksia. Siihen oppiriitaan viitaten, johon v. Below aikoinaan tehokkaasti otti osaa, oli teoksen ensimmäisen, v. 1916 ilmestyneen painoksen aliotsikkona »historia ja kulttuurihistoria»; nyt paljon laajennettuna ilmestyneessä toisessa painoksessa on sen tilalla »historiankirjoitus ja historiankäsitys». Pääpaino on viimeisellä sanalla; toisin sanoen, v. Below ei paljoakaan selosta historiantutkimuksen ja -kysymyksen tuloksia, vaan pitää etupäässä silmällä sitä aatepohjaa, jolta ne ovat kasvaneet. v. Belowin tarkoituksena on ollut antaa historian metodiopille konkreettista aineistoa, jonka puutteessa se jäisi hedelmättömäksi käsitesaivarteluksi. Juuri tämä pyrkimys antaa hänen teokselleen erikoisen viehättyksen.

A. KN.

**Nuorten maailmanhistoria.** Erityisesti nuorisoa varten tarkoitettun esityksen ihmiskunnan kehityksestä on hiljan kirjoittanut hollantilais-amerikkalainen kirjailija HENDRIK VAN LOON, ja viime vuonna se on ilmestynyt ruotsinkielisenä<sup>1</sup>. Teoksen tarkoitus on määrännyt esitystavan ja historiallisen aineksen valinnan. Tekijä kiinnittää huomion ennen kaikkea sellaiseen, millä on nuorten mieliin kohottava ja kasvattava vaikutus. Seikat moiset kuin Sullan prokriptiot ja yleensä Rooman tasavaltaisen ja yksinvaltaisen suunnan väliset taistelut ja julmuudet hän sivuuttaa muutamalla lauseella. Samoin hän tekee kyllä varsin laajasti selkoa Ranskan suuren vallankumouksen syistä, mutta jättää itse vallankumouksen miltei esittämättä. Hirmuhallituksesta ei kerrota mitään ja vallankumouksen johtomiehet Robespierre ja Danton mainitaan ohimennen, mutta ei lainkaan esim. Marat'a, muista puhumatta. Yleensäkin tekijä tahtoo välttää faktoja, jotta hän ei liiaksi kuormittaisi nuorten lukijain muistia. Kuvaava tässä kohden on hänen karakteristiikkansa Ludvig XVI:sta: »Niin alkoi kansalliskokous keskustella Ranskan valtiomuodosta. Kuningas tuli pahoilleen. Sitten hän taas epäröi. Hän sanoi, ettei hän koskaan luopuisi rajattomasta vallastaan. Tämän jälkeen hän lähti metsästysretkelle ja unohti kaikki valtiohuolet, ja kun hän tuli takaisin, antoi hän perään. Sillä

<sup>1</sup> HENDRIK VAN LOON, Mänsklighetens historia. De ungas världshistoria. Illustrerad av författaren med talrika helsidesplanscher, även i flerfärgstryck, samt textbilder, och historiska årtal i bild. Översättningen av fil. mag. Lilian Kjellberg. Bearbetningen av folkhögskoleinspektören fil. dr. E. Ingers. Stockholm & Helsingfors, Söderström & C:o, 1924. Siv. 507. Hintä 100: —, sid. 125: —.